

РЕШЕНИЕ

№ 2867

гр. София, 11.06.2020 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 15 състав, в публично заседание на 02.06.2020 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Полина Якимова

при участието на секретаря Цветелина Заркова и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **7635** по описа за **2019** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.284-286 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/.

С постъпила в АССГ на 4.07.2019г. искова молба, конкретизирана с молби от 14.10.2019г. и от 31.10.2019г. А. Б. Р., изтърпяващ наказание „лишаване от свобода“ в Затвора С. е предявил срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ /ГДИН/ иск за присъждане на обезщетение на неимуществени вреди в размер на 2000 лв. за периода 15.01.2019г. – 29.01.2019г. от отменена Заповед № 010/ 11.01.2019г., издадена от главен инспектор Д. Т., с която на ищеца е наложено дисциплинарно наказание “изолиране в наказателна килия за срок от 14 денонощия“.

В постъпил по делото на 2.12.2019г. отговор на исковата молба от представител по пълномощие на ГДИН се оспорва пасивната процесуална легитимация на това юридическо лице с аргумент, че дисциплинарните наказания се налагат със заповед на началника на затвора. Отрича се истинността на твърдението на ищеца, че е изпитвал страх от лишаване от свобода, осъдени на доживотен затвор, тъй като в периода на изтърпяване на дисциплинарното наказание той не е имал контакт с такива. Поддържа се, че спрямо Р. от постъпването му в затвора на 24.10.2017г. до 30.07.2019г. са наложени 11 дисциплинарни наказания. Криминалната многостранност, многократните задържания от органите на реда и изтърпяване на наказанието лишаване от свобода сочат, че ищецът не осъзнава противоправното си поведение, у него липсва мотивация за законосъобразен начин на живот.

В съдебно заседание пред АССГ ищецът лично и чрез адв. В., назначена по реда на Закона за правната помощ, поддържа иска и моли за уважаването му. Подчертава, че заповедта, с която спрямо него е наложено дисциплинарно наказание, е отменена поради недоказаност на нарушението. Въз основа на свидетелските показания следвало да се приеме, че през периода на пребиваването си в наказателната килия той е имал досег с лица, осъдени за тежки престъпления.

Ответникът, Главна дирекция «Изпълнение на наказанията», моли за отхвърляне на иска и претендира юрисконсултско възнаграждение.

Прокурорът от СГП дава заключение за неоснователност и недоказаност на иска и предлага той да бъде отхвърлен.

От фактическа страна се установява:

Към 11.01.2019г. А. Б. Р. изтърпява наказание „лишаване от свобода“ в Затвора С.. На цитираната дата заместващ началника на Затвора С. е издал спрямо ищеца Заповед № 010, с която му е наложено дисциплинарно наказание „изолиране в наказателна килия за срок от 14 денонощия“. Цитираният административен акт е отменен с влязло в сила на датата на постановяването си протоколно решение на АССГ № 23/ 11.02.2019г. по адм. дело № 1471/ 2019г. по описа на I отделение, 57 състав.

Не се спори, че Р. е изтърпял дисциплинарното наказание в периода 15.10.-29.01.2019г., в наказателна килия № 38, през който същото наказание са изтърпявани и Д. Б., В. Х., Велико Х., А. Е., В. П. и Н. С. и са провеждали престой на открито заедно с ищеца. Р. е посетил медицинския център при Затвора С. на 20.01.2019г., на 22.01.2019г., на 25.01.2019г. и на 29.01.2019г.

Наказателна килия № 38, в която са пребивавали Р. и В. П. в исковия период, е разположена в зоната за повишена сигурност – I-ва група. От едната си страна спалното помещение граничи с пералното такова на групата, а от другата страна е наказателна килия № 37. Срещу наказателна килия № 38, на около 4 метра, е разположено спално помещение № 5, в което е настанен лишен от свобода, изтърпяващ наказание „доживотен затвор“. Изолираните в наказателна килия по никакъв начин не влизат в контакт с изтърпяващите наказание „доживотен затвор“ и „доживотен затвор без право на замяна“. Стриктно се спазва разпоредбата на чл.214 ППЗИНЗС относно изолацията на осъдените на доживотен затвор от всички други лишени от свобода при конвоиране, както и при напускане на спалното помещение по какъвто и да е случай – справка от началника на Затвора С. № 16546/ 20.12.2019г.

Според докладна записка на д-р Т. от МЦ при Затвора С. ищецът не страда от тежки симптоматични заболявания, в периода 15.01.-29.01.2019г. е бил в добро общо здравословно състояние и е получавал симптоматични лекарствени средства.

В писмено обяснение от 25.02.2020г. В. Б., отговорник на I група при Затвора С. „доживотно осъдени“ сочи, че в зоната за повишена сигурност обвиняемите и подсъдимите, както и изолираните в наказателни килии спазват стриктен график, който не позволява засичането под каквато и да е форма на лица с различен правен статут. А. Р. нееднократно е изпадал в състояния на психична нестабилност, изразяваща се както вербално чрез заплахи за убийство и физическа саморазправа, така и физически чрез посегателства към представителите на надзорно-охранителния състав. Авторът на обяснението сочи, че лично спрямо него ищецът е отправял заплахи, които не са предизвикани от нищо.

В докладна записка от 16.09.2019г. на инспектор-психолог в Затвора С. е изложено, че същия ден около 14,30 ч. е извикана от ДГН Г. във връзка със суициден опит на Р..

При кризисната интервенция ищецът заявил, че опитът за суицид е резултат на това, че многократно му е обещавано да бъде преведен на лечение към психиатричното отделение на Затвора Л., което не се е случило. Р. споделил, че не може да издържи на напрежението в затвора и на изолацията, в която е поставен; че не очаква нищо от никого и няма да е повече в тежест на служителите, според които вината за всяка проблемна ситуация е винаги негова. Първоначално лишеният от свобода плачел, бил напрегнат и тревожен и продължавал да твърди, че е решен да сложи край на живота си, изразил убеденост, че по този начин ще накаже служителите заради отношението им спрямо него. В хода на интервенцията лишеният от свобода станал по-спокоен и се съгласил да не предприема действия, които биха довели до самонараняване или суицид. С него многократно са провеждани консултации с психолог, причинени от импулсивните му реакции, често свързани с упражняване на физическа агресия спрямо други лишени от свобода. Самият той осъзнава, че има проблеми с овладяването на гнева, като казва, че именно поради този факт многократно е наказван. Твърди, че е изтърпял присъда в ПД „Б.“ за престъпление, свързано с използване на физическа агресия.

Неблагоприятната семейна среда /баща му е злоупотребявал с алкохол и хазарт, имало е случаи на физическо насилие спрямо майка му и сестра му/ лежи в основата на ранни противозаконни прояви. Р. не крие, че за първи път е извършил кражба на 10-годишна възраст. Налице са индикации за наличие на трайно формирани нагласи за нарушаване на социалните норми и ред.

Като цяло лишеният от свобода е личностово незрял, което се дължи на възрастта му и на липсата на адекватни родителски грижи, които да формират у него социални умения. Поради това той е импулсивен и реагира на момента, без да се замисля за негативните последици от действията си. Тъй като не притежава умения да се справя с фрустриращи ситуации, когато попадне в такава реагира с физическа агресия или насочва агресията срещу себе си. При тези личностови особености на Р. рискът от суицид е завишен. Препоръчително е той да е с повишено внимание от служителите на НОС и да не бъде оставян сам в спалното помещение, в което е настанен.

В Заповед № 292/ 17.09.2019г., издадена от зърнод гл. инсп. Т., за началник на Затвора С., с която спрямо ищеца е наложено дисциплинарно наказание „изолиране в наказателна килия за срок от 14 денонощия“, са изложени факти относно поведението му на 08.07.2019г., но и за издадените спрямо ищеца актове за налагане на дисциплинарни наказания, а именно: по пет заповеди, издадени през 2018г. /жалбата на Р. срещу 3 от тях е оставена без разглеждане като просрочена с влязло в сила определение на АССГ по адм. дело № 2179/ 2019г. – информацията е достъпна на интернет страницата на съда/ и за 5 дисциплинарни наказания през 2019г., следващи по време датата на издаване на отменената Заповед № 010/ 11.01.2019г.

В. А. П., изтърпявал дисциплинарно наказание „изолиране в наказателна килия“ съвместно с ищеца през м. януари 2019г. в Затвора С., споделя, че помещението е тясно и има санитарен възел. Режимът на изтърпяване на дисциплинарното наказание позволява в рамките на денонощието да се престоява на открито за час и половина. В останалото време дисциплинарно наказаните лишени от свобода могат да отидат до общата баня. Когато А. постъпил в килията, бил уплашен и стресиран. Ищецът е бил превеждан в същата килия и преди съвместното им пребиваване в нея и споделил със свидетеля, че е заплашван с убийство и въобще че е бил подложен на системен тормоз. При излизане на открито, с наказаните извеждат и други лишени от свобода.

Въпреки че разходките им се провеждат в отделни „карета“, изолираните в наказателна килия и другите лишени от свобода имат контакт, защото за достигането до карето на наказаните затворници се преминава през това на останалите. Един ден лишен от свобода от другото каре тръгнал заплашително към А., държал нещо в ръцете си. Ищецът се свил и в последния момент другият се отдръпнал. След това П. не успял за успокои Р., който бил стресиран и не могъл да спи.

Показанията на свидетеля са подробни, последователни, логични и основани на непосредствени негови впечатления от съвместното пребиваване с ищеца в наказателна килия № 38 в Затвора С.. Последователно той излага тревожното състояние на Р. в периода на изтърпяване на дисциплинарното наказание, произтичащо от неблагоприятен негов опит от престой в предходни периоди. Поради това съдът ги цени изцяло в тази част.

Други доказателства от значение за предмета на спора по делото не са ангажирани.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице, което твърди, че в периода 15.01.2019г. – 29.01.2019г. е изтърпявало дисциплинарно наказание „изолиране в наказателна килия“ въз основа на отменена с влязло в сила на 11.02.2019г. протоколно определение, постановено по адм. дело № 1471/ 2019г. на АССГ, I отд., 57 състав, в резултат на което е претърпяло неимуществени вреди, изразяващи се в неблагоприятни вътрешни изживявания, чувство за тревога, страх, тормоз и унижения от заплахи и малтретиране от страна на „доживотен“ затворник, отказ да му бъде предоставен достъп до медицинска помощ в този период.

Искът е предявен срещу надлежен ответник по чл.205 от АПК, вр. с чл.285, ал.1 от ЗИНЗС – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите и областните служби „Изпълнение на наказанията“.

Материално-правна уредба на твърдяното право се съдържа в чл.1, ал.1 ЗОДОВ, а след измененията в ЗИНЗС (ДВ бр. 13/2017 г., в сила от 07.02.2017 г.) и в чл.284, ал.1, който предвижда, че държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл.3. Разпоредбата на чл.3 поставя изисквания към условията, при които се поставят осъдените лица и установява забраната осъдените и задържаните под стража да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко и унижително отношение.

Основателността на предявения иск предполага установяване на наличие на следните материално-правни предпоставки: 1) акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с които се нарушава чл.3 от ЗИНЗС; 2) настъпила неимуществена вреда в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението, която се предполага до доказване на противното по силата на оборимата презумпция, въведена с чл.284, ал.5 от ЗИНЗС и 3) причинна връзка между нарушението на чл.3 ЗИНЗС и настъпилия вредоносен резултат.

Отговорността на държавата за причинените вреди по чл.284, ал.1 от ЗИНЗС е обективна и освобождава ищеца от тежестта да доказва вина на конкретно длъжностно лице. Обективният ѝ характер означава още, че държавата отговаря за вредите, причинени от нейните органи или длъжностни лица при изпълнение на

административната дейност, които са последица от незаконосъобразните им актове, действия или бездействия, без значение дали са виновно причинени.

Първият елемент от фактическия състав на отговорността – незаконосъобразен административен акт, издаден от специализиран орган по изпълнение на наказанията, е безспорно установен – Заповед № 010/ 11.01.2019г., на гл. инсп. Т., с която спрямо ищеца е наложено дисциплинарно наказание „изолиране в наказателна килия за срок от 14 денонощия“ е отменена като незаконосъобразна с влязло в сила на датата на постановяването си определение на АССГ.

Предмет на разглежданата искова претенция е обезщетяване на претърпени от Р. неимуществени вреди – чувство за тревога, страх, тормоз и унижения от заплахи и малтретиране от страна на „доживотен“ затворник, отказ да му бъде предоставен достъп до медицинска помощ в резултат от отменена незаконосъобразна заповед за налагане на дисциплинарно наказание „изолиране в наказателна килия за срок от 14 денонощия“ - последица от нарушение на чл.3 от ЗИНЗС.

В йерархията по чл.101 ЗИНЗС дисциплинарното наказание по т.7 изолиране в наказателна килия за срок до 14 денонощия“ е предпоследното по тежест. Спрямо ищеца такова е наложено с максималната предвидена продължителност и не се спори, че преди отмяната на Заповед № 010/ 11.01.2019г. и 19-годишният тогава ищец го е изтърпял изцяло.

Р. сочи, че неблагоприятните вътрешни преживявания – чувство на тревога и страх, малтретиране и заплахи, са с източник други лишени от свобода /осъдени на доживотен затвор/. В същата насока са и показанията на св. П., който споделя, че когато А. е постъпил в килията, бил уплашен и стресиран. В предходни периоди /когато е изтърпявал същото по вид наказание/ Р. е заплашван с убийство. Свидетелят е очевиден на ситуация, когато друг лишен от свобода по време на престой на открито е тръгнал заплашително към ищеца, като се отдръпнал в последния момент и след случая не можел да спи.

Въз основа на показанията на свидетеля П. съдът приема, че повишената тревожност на Р. е предизвикана от прояви на други лишени от свобода в предходни периоди, когато ищецът е изтърпявал същото наказание. /такова по чл.101, т.7 ЗИНЗС той е изтърпявал трикратно през 2018г. – заповед № 292/ 17.07.2019г. – л.110 от делото/. Това обстоятелство обаче не променя факта, че Р. е престоял 14 денонощия в наказателна килия в резултат на незаконосъобразна заповед. Обстоятелството, че ищецът е имал трудно детство, че е житейски незрял и че както противообществените му прояви извън затвора, така и нарушенията на вътрешната дисциплина не са рядкост, не изключва отговорността на ответника. Касае се за лишен от свобода, който към периода на изтърпяване на наказанието е на 19 години, а основната цел на същото е да го превъзпита към спазване на установения в обществото ред, което не може да се постигне с издаване на незаконосъобразен акт спрямо него. Не може да се игнорира и сведението за нестабилното психическо състояние на ищеца /докладна записка от 16.09.2019г. на инспектор-психолог в Затвора С./, разглеждащ състоянието на Р. в по-късен момент спрямо исковия период, но несъмнено повлияно от поставянето му в неблагоприятни условия и в резултат на незаконосъобразната заповед.

Размерът на дължимото обезщетение следва да бъде определен в съответствие с чл.52 ЗЗД. Спазването на принципа на справедливостта като критерий за определяне на паричния еквивалент на моралните вреди изисква

размерът на обезщетението да бъде определен от съда с оглед на всички установени по делото факти и обстоятелства, касаещи начина, по който незаконосъобразната административна дейност се е отразила на увреденото лице и при отчитане на икономическия стандарт в страната към момента на увреждането. Следва да бъде съобразено и пилотното Решение на ЕСПЧ от 27.01.2015г. по делото „Н. и други срещу България”, съгласно което паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди, не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжданията на справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ по силата на чл.41 от Конвенцията в подобни случаи, като насока в това отношение могат да служат принципите, изложени от ЕСПЧ в пилотното решение, а именно фундаменталния характер на правото на всяко лице да не бъде подлагано на нечовешко или унижително отношение, от една страна, а от друга времето, през което лишението от свобода е бил поставен в условия на нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл.3 ЕКПЧОС, като най-важния фактор за оценка на претърпените вреди.

В разглеждания случай като се отчетат обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението по чл.3, ал.1 вр. ал.2 ЗИНЗС; периода на исковата претенция /времето, през което ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство/; предвид характера и невисокия интензитет на породените негативни вътрешни изживявания, младата му възраст, обстоятелството, че са нарушени целите по чл.2, т.2 и 3 от ЗИНЗС, интензитета на тревожност и стрес, установен въз основа на показанията на св. П. и при прилагане на чл.284, ал.2 ЗИНЗС съдът приема, че искът следва да бъде уважен при определяне на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 500 лв. Не се установи да Р. да е отказан достъп до медицинска помощ – в отлика от твърдението в исковата молба, че това е сторено еднократно, данните по делото /справка на л.80/ сочат, че той е посетил медицинския център на 20.01.2019г., на 22.01.2019г., на 25.01.2019г. и на 29.01.2019г., при което е лекуван със симптоматични лекарствени средства /докл. зап. д-р Т. от 18.12.2019г./ В останалата част над 800 лв. до общия предявен размер от 2 000 лв. искът е неоснователен и недоказан и следва да бъде отхвърлен.

При този изход на спора право на разноски имат и ищецът, и ответникът. Претенция за присъждането им е заявила само администрацията. По силата на чл.286, ал.2 ЗИНЗС разноските в производството се присъждат на ответника единствено ако искът бъде изцяло отхвърлен. Касае се за специална норма, дерогираща общото правило на чл.78, ал.3 ГПК и чл.10, ал.4 ЗОДОВ /последната по силата на 6 ПЗР на ЗИДЗОДОВ не намира приложение в случая. С оглед на изложеното независимо от частичното отхвърляне на исковата претенция искането на ответника за присъждане на разноски е неоснователно.

По изложените съображения Административен съд София-град, I отделение, 15 състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” да заплати на А. Б. Р., изтърпяващ наказание „лишаване от свобода“ в Затвора С. обезщетение

на неимуществени вреди в размер на 800 /осемстотин/ лв. за периода 15.01.2019г. – 29.01.2019г. от отменена Заповед № 010/ 11.01.2019г., издадена от главен инспектор Д. Т., с която на ищеца е наложено дисциплинарно наказание “изолиране в наказателна килия за срок от 14 денонощия, като ОТХВЪРЛЯ иска в частта над 800 лв. до 2 000 лв.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред тричленен състав на АССГ в 14-дневен срок, считано от съобщението и получаване на преписи от него от страните.

СЪДИЯ: